

Г. Л. Бондар, кандидат політичних наук,
доцент Інституту державного управління
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

Р. В. Тадіян, магістрантка
кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту державного управління
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті розглядається поняття «ефективність державної молодіжної політики», необхідність підвищення ефективності використання потенціалу молоді не тільки в межах державного управління, але й загалом у процесах державотворення та суспільного розвитку. Питання ефективності молодіжної політики є найбільш проблемними та дискусійними і набувають особливої актуальності на всіх етапах вироблення та реалізації державної молодіжної політики, особливо під час обговорення питань основних цільових установок і задач, а також конкретних показників, які свідчать про її досягнення. Розкрито критерії оцінки ефективності державної молодіжної політики. Визначено причини низької ефективності державної молодіжної політики в Україні за матеріалами проведеного соціологічного дослідження. Встановлено напрями забезпечення ширшого залучення молоді в економічний і суспільно-політичний простір. Описано шляхи підвищення ефективності державної молодіжної політики. Зазначені передумови, методи, завдання оптимізації оцінки ефективності державної молодіжної політики України. Визначено необхідність створення умов для підвищення компетентності спеціалістів сфери державної молодіжної політики всіх рівнів; розробки соціальних показників у сфері молодіжної політики, які визначатимуть кількість закладів і спеціалістів, необхідних для роботи з молоддю; запровадження єдиних критеріїв ефективності реалізації Державної молодіжної політики; сприяння формуванню ефективного соціального партнерства на основі міжвідомчої співпраці; створення умов для підвищення суспільно-політичної активності молоді; здійснення регулярного моніторингу індексу соціально-політичного самопочуття молоді. Підкреслено, що спільна робота органів влади та спеціалістів у галузі молодіжної політики у вищезазначених напрямках забезпечить ширше залучення молоді в економічний і суспільно-політичний простір.

Ключові слова: результативність, молодь, органи державного управління, ефективність, державна молодіжна політика.

H. L. Bondar, R. V. Tadiyan. Assessment and ways to improve the effectiveness of the state youth policy in Ukraine

The article deals with the concept of «efficiency of state youth policy», the need to improve the efficiency of using the potential of youth not only within the state administration, but also in General in the processes of state and social development. Issues of effectiveness of youth policy are now the most problematic and de-

© Г. Л. Бондар, Р. В. Тадіян, 2019

batable and become particularly relevant at all stages of development and implementation of the state youth policy, especially when discussing the main targets and objectives, as well as specific indicators indicating its achievements. In Ukraine, the implementation of youth policy is one of the priorities of the state, which requires directing its ideology to support the young person, his active inclusion in public life.

The author reveals the criteria for assessing the effectiveness of the state youth policy. The reasons of low efficiency of the state youth policy in Ukraine on materials of the carried-out sociological research are defined. The main conditions for the effectiveness of the state youth policy and socio-economic development of youth are specified. The directions of ensuring wider involvement of young people in the economic and socio-political space are established. The ways of increasing the effectiveness of the state youth policy are described. The specified prerequisites, methods, tasks of optimization of an assessment of efficiency of the state youth policy of Ukraine. The article also focuses on the need to improve the personnel of youth policy. The author defines the need to create conditions for improving the competence of specialists in the field of state youth policy at all levels; development of social indicators in the field of youth policy, which will determine the number of institutions and specialists needed to work with young people; introduction of uniform criteria for the effectiveness of the implementation of State youth policy; promotion of effective social partnership on the basis of interdepartmental cooperation; creation of conditions for increasing socio-political activity of young people; implementation of regular monitoring of the index of socio-political well-being of young people. It was also stressed that the joint work of the authorities and specialists in the field of youth policy in the above-mentioned areas will ensure wider involvement of young people in the economic and socio-political space.

Key words: effectiveness, youth, state body, efficiency, state youth politics.

Постановка проблеми. Важливим складником сучасного українського суспільства, носієм інтелектуального потенціалу, визначальним фактором соціально-економічного прогресу є молодь. Від здатності молоді бути активною творчою силою значною мірою залежить процес розвитку громади та держави в цілому.

Молодь як органічна частина суспільства на кожному етапі його розвитку виконує інтеграційні функції, об'єднуючи і розвиваючи досвід попередніх поколінь, сприяючи соціальному прогресу. Зважаючи на важливу роль у суспільно-політичних та соціально-економічних процесах, якої набуває молодь, необхідність обов'язково підвищувати ефективність використання її потенціалу не тільки в межах державного управління, але й загалом у процесах державотворення та суспільного розвитку, актуалізує звернення дослідницької уваги на питання розроблення та впровадження у практику оцінки ефективності державної молодіжної політики. Питання ефективності молодіжної політики нині є найбільш проблемними та дискусійними і набувають особливої актуальності на всіх етапах вироблення та реалізації державної молодіжної політики, особливо під час обговорення питань основних цільових установок і задач, а також конкретних показників, які свідчать про її досягнення. В Україні реалізація молодіжної політики є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави, що вимагає спрямовувати ідеологію на підтримку молоді людини, її активне включення в суспільне життя.

На сучасному етапі серед факторів, що заважають ефективній державній молодіжній політиці, є відсутність достатньої наукової обґрунтованості, системи діагностики й комплексного соціального моніторингу стану молодіжної сфери. Тому пошук шляхів підвищення ефективності діяльності державних органів молодіжної політики є надзвичайно актуальним завданням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями, які мають на меті вирішити цю проблему, займаються як науковці, так і спеціалісти-управлінці. Її розгляду присвятили свої наукові доробки В. Головенько, М. Головатий, С. Толстоухова, О. Яременко, О. Балакірєва,

Я. Немирівський, В. Князєв, Н. Нижник, В. Ребкало, В. Бакуменко, Л. Волинець, Л. Кривачук, М. Лукашевич, М. Туленков, О. Рублюк та інші.

Мета статті. Головною метою нашого дослідження є пошук шляхів підвищення ефективності державної молодіжної політики в сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Український дослідник М. Перепелиця у своїй праці «Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект)» зазначає, що «світовий досвід формування і здійснення молодіжної політики свідчить, що державне регулювання в цій сфері є найбільш складним питанням, і ефективність такої політики знижується як в разі перебільшення ролі державних заходів, так і за дуже обмеженого використання державних механізмів» [1, с. 32].

Ефективність молодіжної політики – це комплексний показник результативності взаємодії суб'єктів молодіжної політики в процесі її здійснення, який показує відношення між конкретними результатами та ресурсними витратами, а також встановлює відповідність між результатами і проблемними задачами, на вирішення яких були спрямовані основні зусилля на стадіях розробки та реалізації державної молодіжної політики.

Ефективність молодіжної політики слід розглядати у співвідношенні з цільовими установками і конкретними напрямками. Результативність – це важливий показник критерію ефективності молодіжної політики. Щодо державної молодіжної політики результативність вказує на те, до яких змін стосовно молоді призведе система заходів, що реалізуються в процесі її здійснення.

Таким чином, результативність молодіжної політики визначається як система конкретних змін, кількісно чи/та якісно визначених показників, що є продуктом цілеспрямованого і планомірного здійснення конкретної системи заходів щодо розробки моделі оцінки ефективності молодіжної політики, які реалізуються інституціональною системою суспільства як інтегрального його суб'єкта.

Отже, на основі результативності державної молодіжної політики й визначається її ефективність.

Для забезпечення ефективності молодіжної політики визначимо основні умови, а саме:

1. відповідність організаційних структур молодіжної політики усім зацікавленим сторонам;
2. адекватність обраної моделі державної молодіжної політики соціальним реаліям (відповідають реальним умовам якісні характеристики основних механізмів реалізації молодіжної політики на різних рівнях чи ні);
3. результативність взаємодії різних рівнів та структур молодіжної політики між собою;
4. врахування специфіки реалізації молодіжної політики на різних рівнях – державному, регіональному та місцевому;
5. соціально орієнтовані інтереси суб'єктів молодіжної політики;
6. професіоналізм управлінського персоналу молодіжної політики;
7. система оцінки ефективності молодіжної політики [2, с. 67].

Ефективність молодіжної політики необхідно оцінювати за декількома параметрами, а саме: перший – наскільки в законодавчій базі, тобто в законопроектах та законах, враховуються соціально-економічні проблеми молоді. Це проблеми безробіття, проблема працевлаштування молодих спеціалістів, проблема будівництва житла, це і спорт, і відпочинок тощо; другий – які законопроекти внесені на розгляд, а які вже ухвалені до виконання як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях; третій – як і якою мірою ведеться боротьба з небезпечними явищами в молодіжному середовищі, а саме: алкоголізмом, наркоманією, проституцією, злочинністю [3, с. 21–22].

Для оцінки ефективності державної молодіжної політики можна також провести кількісний аналіз ухвалених нормативних актів у галузі молодіжної політики і кількість проведених заходів. На практиці значно складніше оцінити реальну ефективність ухваленого закону чи постанови, а також оцінити, на скільки ухвалені нормативно-правові акти є дієвими та який результат вони мають у житті суспільства. Таким чином можна оцінити ефективність діяльності державних структур у сфері державної молодіжної політики з питань їх взаємодії з молоддю, яка задіяна в розробці програми, а саме через моніторинг учасників програм, які здійснюються в рамках державної молодіжної політики, та подальшої діяльності молодих лідерів, наприклад, через рік або декілька років.

Ефективність державної молодіжної політики залежить від активності та готовності молоді до партнерства з державною владою, налагодження двостороннього зв'язку, готовності молодого покоління взяти на себе відповідальність за визнання і підтримку цієї політики. Адже молодь є джерелом нових знань, ідей, можливостей, головним замовником на гідне майбутнє і головним стратегічним ресурсом суспільства, держави. Своєю чергою державні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні надавати підтримку та сприяти реалізації ініціатив молоді, бо вона вимагає пильної уваги суспільства і довгострокових інвестицій, без яких її потенційні можливості ніколи не розкриються.

Для підвищення ефективності державної молодіжної політики також необхідне забезпечення доступності мінімуму соціальних послуг для молоді та забезпечення державою можливості реалізувати молоддю свої конституційні права.

Підвищення ефективності діяльності державних органів неможливе без належного вдосконалення чинного законодавства. Основними його елементами є: конституційне законодавство, спеціальне молодіжне законодавство, галузеве законодавство. У законодавстві повинні бути закріплені специфічні громадянські соціальні права молоді (праця, пільги, допомоги, кредити, компенсації) тощо. Відсутність державних стандартів здійснення молодіжної роботи, переважання неконкретних заходів у практичній сфері реалізації державної молодіжної політики, низька правова культура та недостатній професіоналізм працівників державних органів молодіжної політики, невміння користуватися новими методами в управлінні (стратегічним плануванням, програмно-цільовими методами тощо) вимагають більш ефективного функціонування органів [4, с. 94–109].

Тому дуже важливе створення ефективної системи управління, покращання наукового та інформаційного підґрунтя, створення сучасної інфраструктури молодіжної політики, удосконалення кадрової структури, що мають наблизити досягнення успіху в цій дуже важливій сфері державного управління.

Необхідною умовою ефективної реалізації державної молодіжної політики постає вдосконалення та розвиток системи підготовки та підвищення кваліфікації кадрів молодіжної політики. Важливо, щоб працівники обов'язково освоювали такі науки, як державне управління, місцеве самоврядування, а також атестувалися з цих дисциплін. Вкрай необхідна організація семінарів, на яких вони могли б ознайомитись з новими досягненнями у сфері державного управління, обмінюватись досвідом, ділитись отриманими здобутками. Розпорошеність між міністерствами та відомствами й неузгодженість з іншими сферами державної політики призводить до певної штучної замкнутості молодіжної проблематики щодо інших напрямів діяльності держави.

Звичайно, пошук шляхів підвищення ефективності діяльності державних органів молодіжної політики не обмежується зазначеними заходами. Але зазначеного достатньо, щоб зрозуміти, наскільки це актуальне і важливе завдання в наш час як на загальнодержавному,

так і на місцевому рівнях. Ефективність подальшого розвитку державної молодіжної політики залежить від пошуку шляхів її вдосконалення, від інтенсивності впровадження нових форм, методів і принципів функціонування системи управління, діяльності органів державної влади. Пошук шляхів підвищення ефективності діяльності органів державної молодіжної політики повинен здійснюватися в рамках кожної науки, що вивчають державне управління під тим чи іншим кутом (спеціалізовані пошуки), на стику різних наук, що вивчають проблеми молоді (міждисциплінарні пошуки). Впровадження нових методів управління державною молодіжною політикою вимагає нових комплексних досліджень, апробації практикою, запозичення досвіду розвинених демократичних суспільств.

Метою оптимізації формування та реалізації державної молодіжної політики є подальше створення належних і достатніх умов соціального становлення та розвитку молоді, а саме створення правових, організаційно-адміністративних, економічних, інформаційних, міжнародних, політичних і соціальних умов забезпечення соціалізації молоді. Тому оптимізація оцінки ефективності державної молодіжної політики має бути спрямована на забезпечення гнучкості та своєчасного реагування на зміну внутрішніх і зовнішніх факторів розвитку соціуму у сфері молодіжної політики; проведення загальнодержавних і регіональних статистичних досліджень з метою подальшого всебічного врахування потреб і запитів молоді під час формування та реалізації державних молодіжних програм; інформування суспільства про механізм формування та хід реалізації державних молодіжних програм. Зазначені передумови, мета та завдання оптимізації оцінки ефективності державної молодіжної політики в Україні визначають певні її напрями, а саме моніторинговий напрям [5, с. 59–60].

Висновок. Отже, для підвищення ефективності формування та провадження державної молодіжної політики на сучасному етапі розвитку України державна молодіжна політика має базуватися на таких принципах:

- стратегічній спрямованості;
- відкритості щодо участі в її формуванні всіх представників громадянського суспільства, соціального партнерства;
- наявності чітких критеріїв ефективності;
- адміністративній та політичній здійсненності.

Держава повинна відійти від застосування політики стримування та протекціонізму, а використовувати політику участі. Вона базується на залученні молоді на паритетних засадах до участі в усіх сферах суспільного життя. Має йтися не про політику держави стосовно молоді, а швидше про сприяння її соціальному становленню в умовах ринкової орієнтованої економіки, про створення такої соціальної системи, яка б могла забезпечити і відтворити себе. Необхідне забезпечення активної й безпосередньої участі молоді у формуванні, прийнятті та реалізації молодіжної політики, включення молоді в управління державною молодіжною політикою та реалізацію програм діяльності уряду, підтримка молодіжних ініціатив державними структурами. Інше важливе завдання – це відпрацювання місця та ролі державних установ (парламенту, уряду, місцевої влади) та представників громадянського суспільства в зазначеній моделі. Необхідне якісне реформування галузі, основним моментом якого має стати адекватне посилення впливу громадського складника молодіжної політики, відпрацювання механізму делегування повноважень на здійснення роботи з молоддю недержавним організаціям, шляхом збільшення фінансування, розробки конкурсних положень за вибраними й затвердженими представницькими органами пріоритетами. Необхідною умовою ефективною реалізації державної молодіжної політики постає

Механізми державного управління

вдосконалення та розвиток системи підготовки та підвищення кваліфікації кадрів молодіжної політики.

Задля досягнення цієї мети необхідно зробити такі кроки:

- створити умови для підвищення компетентності спеціалістів сфери державної молодіжної політики всіх рівнів;
- розробити соціальні показники в сфері молодіжної політики, які визначатимуть кількість закладів і спеціалістів, необхідних та достатніх для роботи з молоддю;
- запровадити єдині критерії ефективності реалізації Державної молодіжної політики;
- сприяти формуванню ефективного соціального партнерства на основі міжвідомчої співпраці;
- створити умови для підвищення суспільно-політичної активності молоді;
- здійснювати регулярний моніторинг індексу соціально-політичного самопочуття молоді з метою глибокого реагування на проблеми, що виникають.

Спільна робота органів влади та спеціалістів у галузі молодіжної політики у вищезазначених напрямках забезпечить ширше залучення молоді в економічний і суспільно-політичний простір.

Список використаних джерел:

1. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект). Київ : Укр. ін.-т соціал. дослідж. ; Укр. центр політ. менеджменту, 2001. 242 с.
2. Коваль Г.В. Розвиток державної молодіжної політики : теорія, методологія, механізми реалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 432 с.
3. Гузенко О.П. Охорона здоров'я: проблеми сучасності та перспективи. *Наукові обрії 2011: Барви України* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф., м. Миколаїв, 17 лип. 2011 р. Миколаїв, 2011. С. 21–22.
4. Толстоухова С.В. Соціальна робота в Україні з молоддю як невіддільний складник соціальної політики держави. *Особливості соціальної молодіжної політики в Україні та ФРН на сучасному етапі* : наук. зб. Київ : МАУП, 2004. С. 94–109.
5. Васильєв А. Аналіз державної молодіжної політики в Україні: проблеми та перспективи. *Публічне управління: теорія та практика* : зб. наук. праць Асоціації докторів наук з державного управління. Харків : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. № 3. С. 59–65.

References:

1. Perepelytsia M.P. (2001), *Derzhavna molodizhna polityka v Ukraini (rehionalnyi aspekt)* [State youth policy in Ukraine (regional aspect)], Press Ukrainian Institute for Social Research; Ukrainian Center for Political Management, Kyiv, 242 p. [in Ukrainian].
2. Koval H.V. (2013), *Rozvytok derzhavnoi molodizhnoi polityky: teoriia, metodolohiia, mekhanizmy realizatsii* [Development of the state youth policy: theory, methodology, mechanisms of implementation], Press ChDU im. Petra Mohyly, Mykolaiv, 432 p. [in Ukrainian].
3. Huzenko O.P. (2011), *Okhorona zdorov'ia: problemy suchasnosti ta perspektyvy* [Healthcare: The Issues of the Present and Prospects], materials of the All-Ukrainian scientific-practical conf. *Naukovi obrii 2011: Barvy Ukrainy* [Scientific horizons 2011: Colors of Ukraine], Mykolaiv, pp. 21-22 [in Ukrainian].
4. Tolstoukhova S.V. (2004), *Sotsialna robota v Ukraini z moloddiu yak nevid'iemna skladova sotsialnoi polityky derzhavy* [Social work in Ukraine with youth as an integral part of the social policy of the state], scientific materials. *Osoblyvosti sotsialnoi molodizhnoi polityky v Ukraini*

ta FRN na suchasnomu etapi [Features of social youth policy in Ukraine and Germany at the present stage], Press MAUP, Kyiv, pp. 94-109 [in Ukrainian].

5. Vasyliiev A. (2011), Analiz derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Analysis of the state youth policy in Ukraine: problems and prospects], scientific materials of the Association of Doctors of Sciences in Public Administration. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka* [Public administration: theory and practice], N 3, Press DokNaukDerzhUpr, Kharkiv, pp. 59-65[in Ukrainian].